

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความพึงพอใจโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง สามารถสรุปการวิจัย อภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการประกันรายได้เกษตรกร และ (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการประกันรายได้เกษตรกร

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกร ปี 2553/54 รอบที่ 2 และขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าวอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 1,339 ราย โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลาก จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 140 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ระดับความพึงพอใจโครงการประกันรายได้เกษตรกร และปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการประกันรายได้เกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง มากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51.65 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.58 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นผู้นำ แต่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรโดยเฉพาะเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มลูกค้านาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเฉลี่ย 14.17 ปี เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับโครงการประกันรายได้เกษตรกรจาก

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับมาก และได้รับความรู้ระดับน้อยจากหนังสือพิมพ์
วิทยุกระจายเสียง วิทยุชุมชน ตามลำดับ

1.3.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.42 คน มีจำนวนแรงงานจ้างทำการเกษตรเฉลี่ย 1.87 คน มีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 34.89 ไร่ ส่วนใหญ่มีการถือครองพื้นที่ทำการเกษตรโดยการเช่าที่ดิน รองลงมาเกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเอง และมีเกษตรกรส่วนน้อยมีผู้อนุญาตให้ทำโดยไม่เก็บค่าเช่า เกษตรกรได้รับผลผลิตข้าวเฉลี่ย 26.47 ตัน ราคาผลผลิตข้าวที่ขายได้เฉลี่ยตันละ 8,649.29 บาท มีรายได้จากการขายข้าวทั้งหมดเฉลี่ย 226,857.10 บาท มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 4,052.86 บาทต่อไร่ เกษตรกรทั้งหมดทำการเกษตรเป็นอาชีพในครัวเรือน รองลงมามีอาชีพรับจ้าง รายได้ในครัวเรือนในรอบหนึ่งปีในภาคการเกษตรเฉลี่ย 238,478.57 บาท และนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 76,205.88 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงินมาใช้จ่ายในการปลูกข้าวโดยแหล่งกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

1.3.3 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการประกันรายได้เกษตรกร

เกษตรกรมีความพึงพอใจในขั้นตอนการเข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกรระดับมาก 5 ประเด็น ได้แก่ (1) การทำสัญญากับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเลือกใช้สิทธิ์ (2) การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) (3) การประชุมเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง (4) การออกใบรับรองเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เข้าร่วมโครงการ และ (5) การเตรียมเอกสารการขึ้นทะเบียน ทพศ.1 นอกจากนั้นมีความพึงพอใจระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การตรวจพื้นที่ที่ร่วมโครงการโดยการสุ่ม และการติดประกาศคัดค้านข้อมูลการประชุมตรวจสอบความถูกต้อง

เกษตรกรมีความพึงพอใจในผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกรระดับปานกลาง 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การกำหนดราคาและปริมาณผลผลิต (2) การขายผลผลิตที่เข้าร่วมโครงการ (3) การรับเงินชดเชยส่วนต่างราคา (4) ความเสี่ยงกรณีราคาผลผลิตตกต่ำ (5) เกณฑ์อ้างอิงผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ และ (6) ระยะเวลาในการเข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกร

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับโครงการประกันรายได้เกษตรกร

1) ปัญหา

ปัญหาในการขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกร พบว่ามีปัญหาระดับปานกลางในภาพรวมและประเด็นย่อย 7 ประเด็น ได้แก่ (1) ความยุ่งยากในการยื่นหลักฐานการขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ (2) ระยะเวลาสั้นเกินไปในการรับขึ้นทะเบียน (3) ความล่าช้าในการออกใบรับรอง (4) ความไม่ทั่วถึงของการประชาสัมพันธ์ (5) ความยุ่งยากและใช้เวลานานในการจัดทำประชาคม (6) การมีหลายขั้นตอนในการดำเนินการ และ (7) ความไม่สะดวกของสถานที่ในการรับขึ้นทะเบียน

ปัญหาในการทำสัญญาเข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกร พบว่ามีปัญหาระดับปานกลางในภาพรวมและประเด็นย่อย 7 ประเด็น ได้แก่ (1) ความล่าช้าของระยะเวลาขอใช้สิทธิ์เพื่อรับเงินชดเชย (2) ระยะเวลาสั้นเกินไปในการทำสัญญา (3) การมีหลายขั้นตอนในการดำเนินการ (4) ความยุ่งยากในการขอใช้สิทธิ์รับเงินชดเชย (5) ความไม่ทั่วถึงของการประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการทำสัญญา (6) ความยุ่งยากในการยื่นทำสัญญา และ (7) ความไม่สะดวกของสถานที่ในการจัดทำสัญญา

ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ พบว่ามีปัญหาระดับปานกลางในภาพรวมและประเด็นย่อย 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การไม่ให้คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขปัญหาแก่เกษตรกร (2) ความไม่ทั่วถึงในการประชาสัมพันธ์ชี้แจงโครงการ (3) ความไม่สะดวก ล่าช้า ไม่ถูกต้องตามขั้นตอนให้บริการ

2) ข้อเสนอแนะ

(1) **การขึ้นทะเบียน** ควรกำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ชัดเจน และควรมีระบบฐานข้อมูลเกษตรกรเพื่อลดขั้นตอนการขึ้นทะเบียน

(2) **การทำสัญญา** ควรให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามระเบียบ และควรมีการประชาสัมพันธ์ที่ดีเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

(3) **การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่** ควรมีการส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อทุกฝ่ายเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน ควรเน้นการประชุมชี้แจงโครงการให้เกษตรกรทราบรายละเอียดในการเข้าร่วมโครงการ และควรพัฒนาการให้บริการ

เกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นคุณภาพการบริการที่ดีและความพร้อมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

2. อภิปรายผล

การศึกษาความพึงพอใจโครงการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) ผลการศึกษาสามารถอภิปรายได้ว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและอายุเฉลี่ย 51.65 ปี เพราะเพศหญิงเป็นเพศที่มีความละเอียด รอบคอบ ประหยัด อดทน ชอบเข้าสังคม และยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย และเป็นช่วงอายุของวัยทำงานที่มีความขยันและเป็นกำลังสำคัญในการประกอบอาชีพของครัวเรือน ยอมรับเทคโนโลยีหรือนโยบายต่างๆ ได้ในระดับหนึ่ง

2) ผลการศึกษาก่อให้เกิดได้ว่า เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.58 คน อาจมีบุตรหรือธิดา 1 - 2 คนเท่านั้น และแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.42 คน เกษตรกรใช้แรงงานในครัวเรือนช่วยกันทำทั้งสามปีและภรรยา หรือบุตรอาจช่วยทำการเกษตรเพียง 1 คน จึงทำให้ต้องจ้างแรงงานทำการเกษตร ซึ่งพบว่า แรงงานที่รับจ้างทำการเกษตรเฉลี่ย 1.87 คน ทำให้เกษตรกรมีเวลารับรู้ข่าวสารการเกษตรและพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้การจ้างแรงงานยังลดภาระการปลูกข้าวได้ในระดับหนึ่งแต่จะทำให้ต้นทุนการผลิตในการจ่ายค่าแรงงานสูงขึ้นตามไปด้วย

3) ส่วนใหญ่เกษตรกรที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มลูกค้านาคาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีความเข้าใจในระบบและขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ และมีช่องทางการได้รับข้อมูลข่าวสารการเกษตรจากกลุ่ม และยังสามารถกระตุ้นให้เกษตรกรเพื่อนบ้านรับรู้ข้อมูลเพิ่มเติมได้อีกทางหนึ่ง

4) พื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 34.89 ไร่ และผลผลิตข้าวที่ได้รับ คิดเป็นผลผลิตเฉลี่ย 758.67 กิโลกรัมต่อไร่ วิเคราะห์แล้วอยู่ในระดับปานกลาง และมากกว่าผลผลิตเฉลี่ยทั่วไปในภาคกลางและทั้งประเทศ ซึ่งมีผลผลิตเฉลี่ยเพียง 459 กิโลกรัมต่อไร่ (องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) จาก <http://www.dailynews.co.th/agriculture/6049> ค้นคืนวันที่ 1

กรกฎาคม 2555) ทั้งนี้หน่วยงานราชการดำเนินการส่งเสริมตามหลักวิชาการของแต่ละสายพันธุ์ เช่น ชัยนาท 1 ให้ผลผลิตเฉลี่ยในฤดูฝน 725 กิโลกรัมต่อไร่ และในฤดูแล้ง 754 กิโลกรัมต่อไร่ โดยแนวทางการส่งเสริมเน้นการลดต้นทุนการผลิตและให้ผลผลิตข้าวเฉลี่ยตามเกณฑ์มาตรฐานของสายพันธุ์นั้น

5) รายได้และต้นทุนในการผลิตข้าวต่อไร่ วิเคราะห์แล้วได้กำไรประมาณร้อยละ 53.14 ของรายได้ ซึ่งควรนำไปลงทุนทำการเกษตรในการทำนาครั้งต่อไป และยังเกี่ยวข้องกับการนำไปใช้หนี้แก่แหล่งเงินกู้ และการเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

6) รายได้ในครัวเรือนในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรซึ่งเป็นการค้าขาย รับจ้าง รับราชการ ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยต่างกัน อาจเป็นเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเกษตร และมีส่วนน้อยที่มีอาชีพอื่นในครัวเรือนเป็นอาชีพรอง หรืออาจเป็นเพราะสมาชิกในครัวเรือนยังเป็นนักเรียนนักศึกษายังไม่มีรายได้ชัดเจน

7) เกษตรกรได้รับความรู้เกี่ยวกับโครงการประกันรายได้เกษตรกรระดับมาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อาจเพราะการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่ต้องออกพื้นที่และมีโอกาสได้พบปะ ประชุมชี้แจงโครงการ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการเกษตร การประสานงานกับ อปท. การเตือนภัยการระบาดของศัตรูพืชและภัยธรรมชาติ ทำให้ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมาก ส่วนการได้รับความรู้จากแหล่งอื่นระดับปานกลางจากสื่อบุคคล คือ เพื่อนบ้านและผู้นำชุมชน สื่อมวลชน คือ โทรทัศน์และหอกระจายข่าว กิจกรรม คือ การประชุมและการอบรม ทำให้เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับโครงการไม่มากนัก การเผยแพร่หรือบอกต่อให้เกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการทำได้ไม่เต็มที่ ขาดข้อมูลเต็มเต็มหรือข้อมูลของโครงการ และโอกาสในการเข้าถึงสื่ออื่นมีไม่มากนักเนื่องจากเกษตรกรมีเวลาน้อยหลังจากกลับจากไถนาและมีความเหนื่อยล้าจากการทำนา ทำให้ปิดโอกาสการรับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง และการได้รับความรู้จากวิทยุกระจายเสียง วิทยุชุมชน หนังสือพิมพ์มีระดับน้อย โดยโอกาสที่จะได้รับข้อมูลจากสื่อดังกล่าวเป็นไปได้น้อย เนื่องจากเกษตรกรไม่มีเวลาที่จะเข้าถึงแหล่งข้อมูลนี้ และที่สำคัญคือเกษตรกรไม่ให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่ได้รับจากข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ทำให้ไม่พยายามชวนชวนให้ได้มาซึ่งความรู้ที่คิดว่าไม่มีความจำเป็นกับตนเอง

2.2 ระดับความพึงพอใจโครงการ

1) ความพึงพอใจในขั้นตอนการเข้าร่วมโครงการ ระดับมากใน 5 ประเด็น ได้แก่

- 1) การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) 2) เอกสารการขึ้นทะเบียน ทพศ. 3) การประชุมเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง 4) การออกไปรับรองเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เข้าร่วมโครงการ 5) การทำสัญญากับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร อาจเป็นเพราะเกษตรกรเคยเข้าร่วมโครงการนี้แล้วหลายครั้งทำให้เกิดความเข้าใจและปฏิบัติตามขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเพื่อเข้าร่วมโครงการได้ไม่ยากนัก ประกอบกับการประสานงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเอง ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการอย่างต่อเนื่อง แม้แต่แต่ละปีการผลิตจะมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบและวิธีการอยู่ตลอดก็ตาม แต่เกษตรกรก็เข้าใจในหลักการทำงานของเจ้าหน้าที่ ทำให้ผลวิจัยที่ศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อโครงการในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของ ไพโรจน์ โพธิ์พุกขาววงศ์ (2533 : 102) ศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผลปรากฏว่า ทัศนคติของเกษตรกรต่อโครงการระเบียบการ และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนั้นผลการศึกษามีความพึงพอใจระดับปานกลางอีก 2 ประเด็น ได้แก่ การตรวจพื้นที่ที่ร่วมโครงการโดยการสุ่มร้อยละ 10 และการติดประกาศคัดค้านข้อมูลการประชุมตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งอาจเป็นเพราะเกษตรกรยอมรับได้กับขั้นตอนดังกล่าว ไม่มีความคิดเห็นสอดคล้องหรือขัดแย้งใดๆ ชัดเจน จึงทำให้พอใจเพียงปานกลาง

2) ความพึงพอใจในผลประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรมีความพึงพอใจเพียงระดับปานกลางทั้ง 6 ประเด็น โดยประเด็นพอใจสูงสุด คือ การกำหนดราคาและปริมาณผลผลิต อาจเป็นเพราะการกำหนดราคาและปริมาณตามชนิดข้าว ข้าวเปลือกปทุมธานี 1 ราคาประกันรายได้ 11,000 บาทต่อตัน ณ ความชื้น 15 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรมักได้ผลผลิตข้าว ณ ความชื้นที่สูงกว่า 15 เปอร์เซ็นต์ และมีสิ่งอื่นเจือปน ทำให้ราคาที่ขายผลผลิตไม่ได้ตามเกณฑ์

ส่วนปริมาณผลผลิตต่อครัวเรือนไม่เกิน 25 ตันในข้าวเปลือกเจ้าและข้าวเปลือกปทุมธานี 1 ซึ่งปริมาณที่กำหนดไว้เพียงพอต่อการเข้าร่วมโครงการของเกษตรกรในภาพรวมที่มีผลผลิตข้าวเฉลี่ย 26.47 ตัน ส่วนในประเด็นอื่น ได้แก่ เกณฑ์ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ การรับเงินชดเชยส่วนต่างราคา ระยะเวลาในการเข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกร ความเสี่ยงกรณีราคาผลผลิตตกต่ำ ในภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะผลประโยชน์

ที่ได้รับเป็นภาพรวมของทั้งประเทศซึ่งทำให้ค่าเฉลี่ยมีความแปรปรวนและไม่ตรงตามความจริงของแต่ละพื้นที่ กรณีเช่น ผลผลิตข้าวเปลือกปทุมธานี 1 ในเขตชลประทานเฉลี่ย 768 กิโลกรัมต่อไร่ ข้าวเจ้าอื่นๆ ในเขตชลประทานเฉลี่ย 634 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งในความเป็นจริงเกษตรกรอาจได้รับผลผลิตเกินกว่าเกณฑ์อ้างอิงกำหนดทำให้ปริมาณข้าวส่วนเกินต้องจำหน่ายสด ณ โรงสีและมีการกำหนดราคาโดยโรงสี โดยที่เกษตรกรไม่สามารถตรวจสอบปริมาณและคุณภาพข้าวเปลือกได้ ไม่สามารถต่อรองหรือกำหนดราคาขายได้เอง รวมทั้งเสียโอกาสในการสร้างความเชื่อมั่นไม่ให้ ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้า

ส่วนในประเด็นอื่นๆ ได้แก่ การขายผลผลิตที่เข้าร่วมโครงการ ขัดแย้งกับงานวิจัยของมนตรี คัมภีรานนท์ (2544: 55) ที่ประเมินผลโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี พบว่าเกษตรกรมีทัศนคติต่อโครงการในเชิงบวก เพราะเห็นว่าราคาข้าวเปลือกนาปีสูงขึ้นเพราะมีโครงการรับจำนำและทำให้เกษตรกรมีรายได้จากการขายข้าวนาปีสูงขึ้น ประเด็นลดความเสี่ยงกรณีราคาผลผลิตตกต่ำ เกษตรกรบางรายมีความคิดเห็นเชิงบวกที่เพิ่มความมั่นใจในอาชีพการเกษตรกรณีเกิดปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ หรือเกิดภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช ผลผลิตที่เสียหายทำให้เกษตรกร นำรายได้มาเพื่อเก็บกักผลผลิตที่เสียไปเป็นทุนในการปลูกข้าวฤดูถัดไปอย่างไม่สิ้นหวัง เกิดความพอใจกับการได้รับเงินชดเชยส่วนต่างราคาของโครงการนี้ แต่ในขณะที่ได้ผลผลิตปกติและขายผลผลิตในราคาที่โรงสีเป็นผู้กำหนดราคา แม้จะได้รับเงินชดเชยส่วนต่างราคาก็ตามก็ไม่เป็นที่พึงพอใจของเกษตรกรมากนัก

2.3 ระดับปัญหาและข้อเสนอแนะ

1) การขึ้นทะเบียน ในภาพรวมมีปัญหาระดับปานกลาง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความยุ่งยากในการยื่นหลักฐานในการขึ้นทะเบียนเข้าร่วมโครงการ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่เสนอว่าให้ใช้ข้อมูลเดิมของเกษตรกร กรณีเกษตรกรบางรายทำนาเหมือนเดิมทุกปีการผลิต เพื่อลดขั้นตอนการขึ้นทะเบียน ส่วนเอกสารที่ดินซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเช่า ผู้ให้เช่าอยู่ต่างพื้นที่และไม่ทำสัญญาเช่าให้ จึงควรมีกฎระเบียบข้อบังคับให้เป็นหน้าที่ที่ชัดเจน เกษตรกรบางรายใช้เวลากับการเตรียมเอกสารทำให้ล่าช้า

2) การทำสัญญา ในภาพรวมมีปัญหาระดับปานกลาง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระยะเวลาขอใช้สิทธิ์เพื่อรับเงินชดเชยส่วนต่างมีความล่าช้า สอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่เสนอว่าให้บริการทำสัญญาในหมู่บ้าน เพื่อความสะดวกในการเดินทางของเกษตรกรซึ่งมีจำนวนมากจะได้ไม่แออัดที่สำนักงานเกินไป

3) การปฏิบัติตนของเจ้าหน้าที่ ในภาพรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การไม่ให้คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขปัญหากแก่เกษตรกร สอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่เสนอว่า (1) ควรพัฒนาการให้บริการเกษตรกรอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นคุณภาพการบริการที่ดี มีรอยยิ้มและสุภาพ เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย เขียนหนังสือไม่ถนัด ใช้เวลานาน และความเข้าใจอาจมีน้อย เจ้าหน้าที่ต้องมีความอดทนและใจเย็นในการให้บริการ (2) เจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง เพราะการประชาสัมพันธ์ที่ดีสามารถทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทุกฝ่ายเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน (3) การประชุมชี้แจงโครงการให้เกษตรกรส่วนใหญ่สามารถทำความเข้าใจได้ และหากเกษตรกรยังไม่เข้าใจก็สามารถสอบถามอย่างละเอียดเพิ่มเติมได้อีก รวมทั้งไปพบปะเกษตรกรให้บ่อยขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ภาครัฐควรกำหนดนโยบาย มาตรการช่วยเหลือต่างๆ ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่สามารถแก้ปัญหาได้จริง เน้นการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ถูกต้องและ ทันเวลา เพื่อให้การสั่งการให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด ในภาพรวมของปัญหาการเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลาง อาจเพราะเกษตรกรบางส่วนไม่ทราบเกี่ยวกับโครงการและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารน้อย แม้จะมีหลายช่องทางแต่ก็มีประสิทธิภาพน้อย เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเองต่างมีภารกิจด้านอื่นให้ปฏิบัติทำให้การดำเนินงานโครงการต่างๆ อาจเกิดปัญหาอุปสรรคและล่าช้า จนทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างแท้จริง

3.1.2 ภาคเอกชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการส่งเสริมการเกษตรต่างๆ หรือโครงการตามนโยบายช่วยเหลือเกษตรกร ควรชี้แจงให้ข้อมูลรายละเอียดเพื่อให้เกิดความยุติธรรม และมีความโปร่งใสในการดำเนินงานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวซึ่งจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างยุติธรรม ในภาพรวมความพึงพอใจต่อโครงการในงานวิจัยครั้งนี้ระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากความไม่เชื่อมั่นในความยุติธรรมและความโปร่งใสของการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1.3 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรออกไปส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการนี้ และโครงการอื่นแก่เกษตรกรเป็นประจำและต่อเนื่อง เพราะเกษตรกรได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับมาก

3.1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการต่างๆ ควรให้ข้อมูลรายละเอียดในการนำไปปฏิบัติในพื้นที่แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างสมบูรณ์และก่อนเวลาการปฏิบัติงานเพื่อจะได้มีเวลาเตรียมการล่วงหน้า

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการประกันรายได้เกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ เพื่อจะได้ข้อมูลเปรียบเทียบและสามารถประยุกต์เป็นแนวทางในการพัฒนามาตรการช่วยเหลือเกษตรกรอย่างแท้จริง

3.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการช่วยเหลือของรัฐด้านอื่นๆ หรือพืชชนิดอื่น เพื่อสามารถนำข้อมูลเชิงเปรียบเทียบไปพัฒนาต่อยอดในภาพรวมทั้งประเทศ

